

Asia

EU; Komission tiedonanto uusista covid19-vastatoimista

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 28.11.2020 tiedonannon (COM(2020) 687 final) uusista covid19-vastatoimista.

Suomen kanta

Covid-19-pandemia on osoittanut kansainvälisen koordinaation ja yhteistyön merkityksen tartuntatautien torjunnassa. Covid-19-pandemiatilanteessa Suomi on tukeutunut ECDC:n laatimiin, näyttöön perustuviin riskiarvioihin ja suosituksiin.

Suomi kannattaa tietojenvaihdon, poikkihallinnollisen yhteistyön ja koordinaation edistämistä ja tehostamista nykyisten rakenteiden puitteissa. Suomi pitää tärkeänä terveyssuosituksen selkeää ja tehokasta viestimistä kansalaisille.

Suomi tukee komission 28.10.2020 antamaa suositusta testausstrategioista. Suomi kannattaa suosituksen päivittämistä säännöllisesti teknistieteellisen kehityksen mukaisesti kuten esimerkiksi nopeiden antigeenitestien käytön osalta.

Suomi kannattaa tiedon ja kokemusten vaihtoa nopeiden antigeenitestien käytöstä. Suomi pitää testien vastavuoroista tunnustamista tärkeänä. Tämä edellyttää käytetyn testin pätevyyden ja todistuksen luotettavuuden osoittamista. Viime kädessä kukin jäsenmaa päättää itse, minkälaisen diagnostisen metodiikan valitsee.

Suomi suhtautuu myönteisesti EU-yhteistyöhön koskien rajat ylittävien kontaktien jäljityssovellusten käyttöä. Suomen Koronavilkku on valmisteltu yhteensopivaksi eurooppalaiseen COVID-19 mobiilisovellusten tiedonvaihtoon, minkä EU Yhdyskäytäväpalvelu (EFGS) mahdollistaa. Parhaillaan valmistellaan HE:ta, joka mahdollistaisi tiedonvaihdon. Lisäksi Suomi valmistelee liittymisjärjestelyjä EU Yhdyskäytäväpalveluun. Tavoitteena on palvelun käyttöönotto marraskuun lopussa lainsäädäntöesityksen aikataulun toteutumisesta riippuen.

Suomi tukee komission tiedonannon tavoitteita rokotteiden tutkimuksesta, kehittämisestä, valmistamisesta ja käyttöönotosta. Suomelle on tärkeää, että rokotteiden turvallisuutta ja tehoa valvotaan myös myyntiluvan myöntämisen jälkeen kansallisten viranomaisten, EU virastojen ja tukijoiden yhteistyön avulla.

Suomi kannattaa EU-yhteistyötä rokotehankinnoissa sekä muiden välttämättömien tarvikkeiden saannin turvaamisessa. Suomi on mukana kaikissa komission tämän hetkissä rokoteyhteishankintasopimuksissa. Sopimusten perusteella jäsenmaat saavat rokoteannoksia väestömäärään suhteutetun jakoperusteen mukaisesti, kun valmisteita on saatavilla.

Suomen covid-19-rokotteiden pääasiallinen hankintaväylä on EU:n rokotehankintayhteistyö. EU-yhteishankinnan lisäksi Suomi osallistuu myös kansainväliseen rokotteiden yhdenvertaista saatavuutta edistävään Covax-mekanismiin.-Suomi arvostaa komission aktiivisuutta covid-19-rokotteiden hankkimiseksi EU-jäsenmaille.

Suomelle on tärkeää taata rokotteiden oikeudenmukainen ja tasapuolinen saatavuus kaikkialla maailmassa.

Vastuu kansallisista rokotusohjelmista on jäsenvaltioilla.

Suomi pitää tärkeänä, että potilaille ja terveysjärjestelmillä on pääsy korkealaatuisiin terveydenhuollon tuotteisiin ja että ne voivat hyötyä niistä. Suomi pitää tärkeänä, että lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja tarvikkeiden saatavuus ja kohtuuhintaisuus sisämarkkinoilla varmistetaan.

Suomi tukee ECDC:n ja EMA:n toimintavalmiuksien ja mandaatin vahvistamista.

Suomi pitää tärkeänä, että matkustaminen EU- ja Schengen-alueella on mahdollisimman turvallista niin matkustajille kuin muillekin kansalaisille. Matkustajatietolomakkeen (PLF) käyttöä Suomessa pohditaan parhaillaan. Yhteistoimintahanke Healthy Gateways valmistelee lomakkeen digitaalista sovellusta käytettäväksi kaikkeen liikenteeseen.

Pääasiallinen sisältö

Covid19-tartunnat EU:ssa ovat viime viikkoina lisääntyneet hälyttävää vauhtia ja uusia toimenpiteitä on otettu jäsenmaissa käyttöön viruksen leviämisen rajoittamiseksi ja sen vaikutusten lieventämiseksi. Terveystieteiden järjestelmät ovat jälleen paineen alaisina. Komissio katsoo, että on tarpeen tehostaa toimia, joilla voidaan hallita ja parantaa tilannetta, säästää ihmishenkiä ja suojella elinkeinoja sekä edistää Euroopan solidaarisuutta. Vaikka yhteistyö jäsenmaiden välillä on parantunut pandemian alusta lähtien, toimien koordinointi EU-tasolla on edelleen olennaisen tärkeää ja sitä tulisi tehostaa komission mukaan.

Uusia covid19-vastatoimia koskevassa komission tiedonannossa esitellään keskeisillä aloilla toteuttavia tulevia toimia, joilla on tarkoitus vahvistaa EU:n vastausta covid19-tartuntojen lähdeyttä uudelleen kasvuun. Komissio esittää seuraavia toimia:

1) Tiedonkulun parantaminen tietoon perustuvan päätöksenteon mahdollistamiseksi

Epidemiologisia tietoja, testausta, kontaktien jäljittämistä ja kansanterveyden seurantaan koskevan täsmällisen, kattavan, vertailukelpoisen ja oikea-aikaisen tiedon saannin varmistaminen on olennainen edellytys sille, että koronaviruksen leviämistä alueellisella ja kansallisella tasolla pystytään seuraamaan. Parantaakseen tietojen jakamista EU:n tasolla komissio kehottaa jäsenmaita toimittamaan kaikki merkitykselliset tiedot Euroopan tautienhäikäisy- ja valvontakeskukselle (ECDC) ja komissiolle.

2) Tehokkaamman ja nopeamman testausjärjestelmän luominen

Testaaminen on ratkaisevan tärkeä keino hidastaa covid19-viruksen leviämistä. Yhteisen toimintatavan ja tehokkaan testaamisen edistämiseksi komissio antaa suosituksen covid19-testausstrategioista ja pika-antigeenitestien käytöstä. Siinä esitellään keskeiset osatekijät, jotka olisi otettava huomioon kansallisissa, alueellisissa ja paikallisissa testausstrategioissa. Näitä ovat testausten laajuus, ensisijaiset kohderyhmät sekä testauskapasiteettiin ja –resursseihin liittyvät tärkeimmät kysymykset. Lisäksi komissio antaa ohjeita siitä, milloin pika-antigeenitestaus voisi olla asianmukaista. Komissio pyytää jäsenmaita toimittamaan kansalliset testausstrategiansa marraskuun puoliväliin mennessä.

Voidakseen suoraan hankkia pika-antigeenitestejä ja jakaa ne jäsenmaille, komissio ottaa käyttöön 100 miljoonaa euroa hätätilanteen tukivälineestä. Samaan aikaan komissio käynnistää yhteishankinnan varmistaakseen testien saannin myös toista kautta.

Mikäli jäsenmaat soveltavat vaatimusta maahan tulevien matkailijoiden ennakkotestauksesta ja mikäli lähtömaassa ei ole testauskapasiteettia oireettomia matkustajia varten, komissio suosittaa, että matkustajille olisi tarjottava mahdollisuus käydä testissä saapumisen jälkeen. Mikäli mihin tahansa toimintaan edellytetään tai suositellaan negatiivista covid19-testitulosta, komissio suosittaa testien vastavuoroista tunnustamista jäsenmaiden kesken. Tämä koskee erityisesti matkustamista.

3) Kontaktien jäljitys- ja varoitussovellusten täysimääräinen hyödyntäminen yli rajojen

Kontaktien jäljitys- ja varoitussovellukset auttavat tartuntaketjujen katkaisemisessa. Tähän mennessä jäsenmaissa on kehitetty 19 kansallista kontaktien jäljitys- ja varoitussovellusta ja niitä on ladattu yli 52 miljoonaa kertaa.

Komissio on ottanut käyttöön ratkaisun, jonka avulla jäsenmaiden kansallisia sovelluksia voidaan liittää yhteen EU:n yhdyskäytäväpalvelun kautta. Kansallisista sovelluksista 17 perustuu nykyisin hajautettuihin järjestelmiin ja niistä voi tulla palvelun kautta yhteentoimivia. Lisää sovelluksia kehitetään parhaillaan.

Komissio suosittaa, että kaikki jäsenmaat kehittävät tehokkaita ja yhteensopivia sovelluksia ja lisäävät tiedottamista sovellusten käyttöönoton edistämiseksi.

4) Tehokas rokottaminen

Turvallisten ja tehokkaiden rokotteiden kehittäminen ja käyttöönotto on ensiarvoisen tärkeää, jotta covid19-kriisi olisi ohi nopeasti. Covid19-rokotteiden kehittämistä koskevan EU:n strategian mukaisesti EU neuvottelee rokotteiden valmistajien kanssa sopimuksista, jotta rokotteita saadaan eurooppalaisten ja koko maailman ihmisten saataville heti, kun niiden on osoitettu olevan turvallisia ja tehokkaita. Kun rokotteita on saatavilla, niitä on jaettava ja käytettävä mahdollisimman tehokkaasti.

Komissio määritteli 15.10.2020 keskeiset toimet, joihin jäsenmaiden on ryhdyttävä ollakseen valmiita rokotusten käynnistämiseen. Toimiin kuuluu kansallisten rokotusstrategioiden kehittäminen. Komissio laatii yhteiset raportointipuitteet ja perustaa foorumin kansallisten rokotusstrategioiden vaikuttavuuden seuraamiseksi. Kansallisten rokotussuunnitelmien ensimmäisen arvioinnin päätelmät esitetään marraskuussa 2020.

5) Tehokas tiedottaminen kansalaisille

Selkeä tiedottaminen on olennaisen tärkeää kansanterveystoimien onnistumisen kannalta, sillä onnistuminen riippuu paljolti siitä, miten hyvin kansalaiset noudattavat terveys-suosituksia.

Komissio suosittaa, että kaikissa jäsenmaissa toteutetaan uusia tiedotuskampanjoita, joilla voidaan kumota jatkuvasti levitettäviä virheellisiä, harhaanjohtavia ja vaarallisia tietoja ja puuttua ”pandemiaväsymyksen” riskiin. Erityisesti rokotusten osalta viranomaisten tulisi tehostaa toimiaan virheellisen tiedon torjumiseksi ja yleisön luottamuksen säilyttämiseksi.

6) Välttämättömien lääkkeiden saannin turvaaminen

Epidemian alusta alkaen EU on tukenut valmistajia varmistaakseen välttämättömien lääkkeiden ja terveydenhuollon laitteiden saatavuuden. Lääkkeiden ja lääkkeiden raaka-aineiden saatavuuden turvaaminen on tärkeä osa lääkestrategiaan. Tähän pyritään monipuolistamalla raaka-aineiden saatavuusketjuja sekä tukemalla taloudellisesti lääke- ja raaka-aineiden valmistusta, valmistuksen säilymistä ja uuden kapasiteetin rakentamista EU:n alueelle.

Lisäksi ehdotetaan tiedonvaihdon parantamista lääkkeiden saatavuusongelmista, jakeluongelmista ja tuotantokapasiteetin puutoksista. Komission tulisi unionin tason tiedonkeruujärjestelmä koko lääkevalmisteiden tuotantoketjusta ja globaaleista valmistuspaikoista

Komissio toivoo jäsenmaiden kiinnittävän hankintakilpailuissa huomiota ei vain valmisteiden hintaan vaan myös valmisteiden korkeaan laatuun sekä tuotantoketjun luotettavuuteen ja valtiontukia tuotannon palauttamiseksi Eurooppaan, erityisesti kriittisten lääkevalmisteiden osalta.

Komissio on käynnistänyt rokotustarvikkeita koskevan uuden yhteishankinnan.

Jotta jäsenmaiden olisi helpompaa ja edullisempaa saada käyttöönsä välineitä, joita tarvitaan covid19-tartuntojen ehkäisemiseen, havaitsemiseen ja hoitoon, komissio laajentaa EU:n ulkopuolisista maista tuotavia terveydenhuollon laitteita koskevaa väliaikaista tulli- ja arvonlisäverovapautusta. Lisäksi komissio ehdottaa, että sairaaloiden ja lääkäreiden ei tarvitsisi maksaa arvonlisäveroa koronaviruksen torjunnassa käyttämistään rokotteista ja testausarjoista.

7) Turvallisen matkustamisen helpottaminen

Komissio pyrkii varmistamaan, että matkustaminen EU:n sisällä ja Schengen-alueella on turvallista niin matkustajille kuin muille kansalaisille.

Komissio kehottaa jäsenmaita panemaan kaikilta osin täytäntöön neuvoston antaman suosituksen vapaan liikkuvuuden rajoituksia koskevasta yhteisestä koordinoitusta lähestymistavasta. Kansalaiset ja yritykset kaipaavat selkeyttä ja ennakoitavuutta. Komissio kehottaa poistamaan jäljellä olevat covid19-pandemiaan liittyvät sisärajojen valvontatoimet.

Euroopan lentoturvallisuusvirasto ja ECDC kehittävät matkailijoita koskevaa testausprotokollaa, jota terveystarvomaisten, lentoyhtiöiden ja lentoasemien tulisi soveltaa, jotta matkustajat voivat saapua kuhunkin maahan turvallisesti. Lisäksi komissio laatii yhteistyössä jäsenmaiden ja virastojen kanssa karanteenikäytäntöjä koskevaa yhteistä lähestymistapaa, johon ECDC antaa panoksensa ja joka on määrä esitellä marraskuussa.

Komissio katsoo, että matkustajatietolomakkeet auttavat jäsenmaita toteuttamaan saapuvia lentoja koskevaa riskinarviointia ja tekevät kontaktien jäljittämisen mahdolliseksi. Marraskuussa on tarkoitus toteuttaa kokeilu, jonka avulla jäsenmaat voivat valmistautua EU:n sähköisen matkustajatietolomakkeen käyttöönottoon tietosuojasääntöjä täysimääräisesti noudattaen.

Re-open EU-verkkoalusta tarjoaa ajantasaisia ja tarkkoja tietoja terveystoimista ja matkustusrajoituksista kaikissa jäsenmaissa ja joissakin EU:n kumppanimaissa. Komissio kehottaa jäsenmaita toimittamaan tarkkoja ja ajan tasalla olevia tietoja, jotta Re-open EU-alustasta saadaan keskitetty palvelupiste, josta löytyvät kaikki tiedot terveystoimista ja matkustusmahdollisuuksista eri puolilla EU:ta. Kehitteillä olevat Re-open EU-mobiilisovellus on tarkoitus ottaa käyttöön lähiviikkoina.

Koskien EU:n ulkopuolisista maista EU:n suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevia rajoituksia, komissio esittää ohjeet matkustajaryhmistä, jotka katsotaan välttämättömiksi ja jotka siksi vapautetaan rajoituksista. Ohjeiden avulla jäsenmaat voivat panna yhdenmukaisesti täytäntöön neuvoston suositusta väliaikaisesta matkustusrajoituksesta EU:n alueelle. Lisäksi komissio kannustaa jäsenmaita helpottamaan vakiintuneessa parisuhteessa olevien pääsyä toistensa luo.

8) Vihreiden rajanylityskaistojen laajentaminen

Maaliskuusta alkaen sovelletut vihreät rajanylityskaistat, joiden kautta erityisesti maanteiden rahtiliikenne pääsee rajojen yli alle 15 minuutissa, ovat auttaneet pitämään yllä tavarantoimituksia ja EU:n talouselämää.

Komissio ehdottaa vihreisiin kaistoihin perustuvan toimintatavan laajentamista sen varmistamiseksi, että multimodaalikuljetukset hoituvat tehokkaasti niin rautateitse ja vesiliikenteessä kuljetettavan rahdin kuin lentorahdin osalta. Toimintatavan helpottamiseksi käytännössä komissio antaa myös lisäohjeita mm. sähköisistä asiakirjoista sekä levähdyspaikkojen ja tankkauspisteiden käyttömahdollisuuksista. Jäsenmaiden tulisi varmistaa tavaroiden saumaton vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-terveysjaosto

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2020) 687 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Merja Mustonen, STM, merja.mustonen@stm.fi, puh. +358 50 364 7816

Lääkintöneuvos Anni Virolainen-Julkunen, STM, anni.virolainen-julkunen@stm.fi, puh. +358 50 361 9343

Ylilääkäri Sari Ekholm, STM, sari.ekholm@stm.fi, puh. +358 50 302 3183

Erityisasiantuntija Sari Palojoki, STM, sari.palojoki@stm.fi, puh. +358 50 472 1401

Erityisasiantuntija Sari Vuorinen, STM, sari.vuorinen@stm.fi, puh. +358 50 472 7086

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	huoltovarmuus, koronavirukset, kriisivalmius, pandemiat, terveydensuojelu, kansainvälinen liikenne
Hoitaa	LVM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LIIVI, MMM, OKM, OM, VM, VTV, YM
